

6. Diplomatic Immunity: crimes for every taste. – 1999 LiveJournal, Inc. [Electronic resource]. – <http://oadam.livejournal.com/317156.html>

7. Words to deeds the urgent need for Human Rights Reform. – Human Rights Watch. – January 2006. – Vol. 18. – No. 1(E). – 84 p.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Т. М. Анакіна

В. І. Бабаєвська¹

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Європейський Союз із початком XXI ст. пережив непростий етап свого розвитку: постали нові виклики, що пов'язані як з поглибленням інтеграційних процесів, так і з можливостями подальшого розширення ЄС. Центральна проблема розширеного Європейського Союзу – провал у ратифікації Конституційного договору (2005 р.) [4]. Проте вагомим аспектом для оптимістичного виходу з цієї ситуації є те, що ЄС подолав конституційну кризу за допомогою прийняття Лісабонського договору, метою якого є створення значно кращої правової й інституційної бази для подальшого об'єднання Європейського Союзу і ствердження ролі та позицій ЄС у всьому світі, посилення демократичних начал в інтеграційному утворенні.

У березні 2007 р. під час урочистостей з нагоди 50-річчя укладення Римської угоди про створення Європейського Економічного Співтовариства лідери 27 держав-членів ЄС підписали спільну декларацію, у якій висловили намір відновити процес інституційних реформ у ЄС завдяки перегляду Конституційної угоди [2, с. 24–28].

Остаточне погодження тексту Договору про реформування ЄС відбулося вже під час головування Португалії – на саміті Європейської народної партії в Лісабоні 18–19.10.2007 р., з приводу чого Президент

¹ Студентка 3 курсу міжнародно-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Європейської Комісії Жозе Мануель Баррозу урочисто заявив: «Лісабон завжди був місцем зустрічі Європи зі світом. Сьогодні він став місцем зустрічі Європи із самою собою» [1, с. 74].

За Договором про реформування ЄС помітно посилюється роль Європейського Парламенту в законотворчій діяльності ЄС, а національні парламенти держав-членів уперше отримують право безпосередньо брати участь у цьому процесі. Очевидно, у такий спосіб Європейський Союз, хоча б частково, прагне розв'язати проблему «браку демократії» в його політичній системі, що вже неодноразово ставала предметом критики та дискусій. Відтак, Європарламент перетворюється в повноцінний законодавчий орган, а його повноваження прирівнюються до повноважень Ради ЄС.

Зміни, які вносяться у правовий статус, організацію і функціонування ЄС, дуже вагомі. Передусім, Договір про реформування ЄС усуває суперечності і певну невизначеність у структурі Союзу. До цього часу від імені Євросоюзу діяло Європейське Співтовариство, його інституції, головуєча країна, а він сам залишався певним віртуальним утворенням, яке не мало міжнародної правосуб'єктності. Згідно з Лісабонським договором, ЄС, наділяється міжнародною і внутрішньою правосуб'єктністю і замінює собою всі його колишні складники. Розподіл на так звані «три опори» втрачає актуальність. Союз замінює Європейське Співтовариство і стає його правонаступником (ст. 46а Лісабонського договору) [3].

Лісабонським договором передбачено запровадження такої посади, як Президент Європейської Ради, що обирається кваліфікованою більшістю цієї Ради на термін два з половиною роки з правом на одне повторне обрання (ст. 9б Лісабонського договору). Також, завдяки об'єднанню нинішніх функцій Високого представника ЄС із зовнішньої і безпекової політики та європейського комісара у справах зовнішніх зносин та політики сусідства для єдиного представництва ЄС на міжнародній арені, запроваджена посада Високого представника ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки з адміністративними повноваженнями (ст. 9е).

Водночас, попри зміни в інституційному забезпеченні спільної зовнішньої політики і політики безпеки, вона і надалі зберігає свою специфіку як переважно міждержавного складника діяльності ЄС, рішення у межах якої потребують загальної згоди всіх держав-членів.

Лісабонський договір є результатом оптимізованої інституційної рівноваги між великими й малими державами-членами, наднаціональними й міжурядовими чинниками, що об'єктивно надає змогу розширеному Європейському Союзу функціонувати більш узгоджено та ефективно у межах реалізації спільної політики і на міжнародній арені. Все упорядковано так, щоб держави, які бажають у подальшому поглиблювати інтеграцію у межах Європейського Союзу, не були зв'язані обмеженнями, що накладалися б іншими державами-членами, які не бажають йти таким шляхом. Лісабонський договір відкриває перспективи для побудови багатовекторного Європейського Союзу. Після проходження усіх перехідних періодів, ЄС став більш міцним, упорядкованим та раціональним інтеграційним об'єднанням, у той самий час складнішим, гнучкішим і багатовекторним. Але навіть незважаючи на такі зміни, Європейський Союз не стане супердержавою, законодавчі акти й надалі називатимуться не законами, а регламентами та директивами. Лісабонський договір підтвердив, що й надалі далеко не всі питання вирішуватимуться на рівні інституцій ЄС, розподіляючи компетенції між центральними та національними органами влади. Таким чином цей документ став компромісом для прихильників і критиків реформи.

Література:

1. Гладенко О. Лісабонський договір ЄС 2007 року як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу / О. Гладенко // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – № 1(11). – С. 73–77.
2. Бобицький Н. Лісабонський договір і майбутнє ЄС – «пацієнт швидше живий, ніж мертвий» / Н. Бобицький // Зовнішні справи. – 2008. – № 8. – С. 24–28.
3. Treaty of Lisbon amending the Treaty of European Union and the Treaty establishing the European Community // Official Journal of the European Union. Series C. – 2007. – Vol. 50. – № 306. – 271 p.
4. Яковюк І. В. Правові основи європейської інтеграції та її вплив на державно-правовий розвиток України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01; 12.00.11 / Іван Васильович Яковюк. – Х., 2014. – 474 с.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого О. Я. Трагнюк